Opinia Rady Towarzystwa Doktorantów Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 26 marca 2026 r.

w przedmiocie: wykorzystania danych badawczych w dysertacjach doktorskich.

Na podstawie art. 3 pkt 2, 4 i 7 Regulaminu Towarzystwa Doktorantów Uniwersytetu Jagiellońskiego Rada Towarzystwa Doktorantów Uniwersytetu Jagiellońskiego opiniuje, co następuje:

Rada Towarzystwa Doktorantów Uniwersytetu Jagiellońskiego wyraża stanowczy sprzeciw wobec praktyk ograniczających możliwość wykorzystania przez osoby doktoranckie danych badawczych wytworzonych przez nie w toku realizacji Indywidualnego Planu Badawczego (IPB) oraz przygotowywania pracy doktorskiej. Jednocześnie podkreśla konieczność respektowania obowiązujących przepisów prawa autorskiego oraz zasad rzetelności naukowej.

Jedynym przypadkiem, w którym ograniczenie możliwości rozpowszechniania danych badawczych przez osoby doktoranckie jest dopuszczalne, są: istnienie klauzuli poufności, stanowienie przez dane tajemnicy przedsiębiorstwa, bądź możliwości zgłoszenia lub przygotowywania do zgłoszenia wynalazku. Takie przesłanki do ograniczeń powinny jednak mieć dokładną podstawę prawną oraz zostać uprzednio wskazane i ustalone z osobą doktorancką.

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, dane badawcze jako takie – rozumiane jako fakty, obserwacje, pomiary czy wyniki eksperymentów – co do zasady nie podlegają ochronie prawa autorskiego. Prawo autorskie chroni wyłącznie „przejawy działalności twórczej o indywidualnym charakterze" (ustawa z dn. 4.02.1994 o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Dz.U.2025.24 t.j.), natomiast wyłączone spod tej ochrony pozostają m.in. odkrycia, idee, procedury oraz same dane i fakty. Oznacza to, że nie można przypisać wyłącznego prawa własności do samych danych badawczych w sensie prawa autorskiego.

Jednocześnie należy wyraźnie rozróżnić dane jako takie od sposobu ich opracowania i prezentacji. Wszelkie formy wizualizacji danych (wykresy, schematy, infografiki, zestawienia), o ile mają indywidualny i twórczy charakter, stanowią utwory w rozumieniu prawa autorskiego i podlegają ochronie. W takim przypadku twórcy – w tym osobie doktoranckiej – przysługują zarówno autorskie prawa osobiste (w szczególności prawo do autorstwa i integralności utworu), jak i prawa majątkowe, obejmujące korzystanie i rozporządzanie utworem.

Podkreślenia wymaga również, że osoby doktoranckie jako twórcy utworów naukowych co do zasady zachowują prawa autorskie do swoich prac. Uczelnia ma jedynie ograniczone uprawnienia, takie jak pierwszeństwo publikacji pracy doktorskiej, które wygasa po określonym czasie. Nie oznacza to przejęcia przez promotora, promotora

pomocniczego, ani jednostkę organizacyjną pełni praw do rezultatów pracy osoby doktoranckiej, zwłaszcza w zakresie indywidualnych opracowań i interpretacji danych.

W świetle powyższego, Towarzystwo Doktorantów UJ, reprezentowane przez Radę Towarzystwa Doktorantów UJ, stoi na stanowisku, że:

- osoba doktorancka ma pełne prawo do wykorzystania danych badawczych, które samodzielnie wytworzyła lub współtworzyła w toku realizacji swojego IPB, o ile nie jest to ograniczone odrębnymi umowami lub szczególnymi regulacjami projektowymi;
- niedopuszczalne są działania polegające na arbitralnym ograniczaniu dostępu do danych wytworzonych przez osobę doktorancką lub uniemożliwianiu ich wykorzystania w pracy doktorskiej bez wyraźnej podstawy prawnej;
- wszelkie autorskie opracowania danych – w szczególności wizualizacje, modele interpretacyjne, zestawienia czy analizy – stanowią utwory, do których prawa przysługują osobie doktoranckiej jako twórcy;
- w przypadku współautorstwa lub pracy zespołowej, konieczne jest respektowanie zasad współwłasności praw oraz właściwe przypisanie autorstwa zgodnie z zasadami etyki naukowej;
- konflikty dotyczące wykorzystania danych powinny być rozstrzygane w oparciu o przepisy prawa, umowy projektowe oraz dobre praktyki akademickie, a nie w drodze nieformalnych decyzji osób sprawujących opiekę naukową.

Towarzystwo Doktorantów UJ podkreśla, że ograniczanie osobom doktoranckim prawa do wykorzystania wyników ich własnej pracy badawczej godzi nie tylko w ich interesy prawne, lecz także w konstytucyjnie gwarantowaną wolność badań naukowych oraz rzetelność procesu kształcenia osób doktoranckich.

Wzywamy do respektowania praw osób doktoranckich oraz do budowania relacji opartych na przejrzystości, poszanowaniu autorstwa i zasadach etyki akademickiej.